

Сергій Гродський

к.е.н., доцент,

Тернопільський національний економічний університет

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Якісні зміни розвитку світового господарства впродовж останніх десятиліть характеризується поглибленням процесів глобалізації, соціалізацією світової економіки, зміною її структури, випереджаючим розвитком нематеріального виробництва, формуванням інформаційного простору, що призвело до збільшення обсягів торгівлі послугами на міжнародній арені. Для значної частини країн світу сфера послуг є однією із найважливіших і дедалі значніших складових економіки. Послуги є джерелом довгострокового економічного зростання країн, причому для деяких з них – важливішим, ніж промисловість. Зростання ринку послуг у міжнародному масштабі пояснюється лібералізацією економічних процесів, інтелектуалізацією праці, інформатизацією господарських відносин, що збільшує споживання різних видів послуг [1].

В умовах європейської інтеграції для України дуже важливим є розвиток міжнародної торгівлі послугами з її основними та перспективними країнами-партнерами ЄС.

У більшості країн Європи у загальному обсязі зовнішньоторговельного обороту питома вага торгівлі послугами збільшується, оскільки в європейських країнах значна частка економічно активного населення зайнята саме в цій сфері. Також це є результатом науково-технічного прогресу у сфері матеріального виробництва та збільшення соціально-економічних потреб багатьох європейських країн.

Вигідне економіко-географічне положення України сприяє розвитку зовнішньої торгівлі послугами з країнами Європи. Україна розташована поблизу економічно високорозвинених країн Західної Європи, пов'язана морськими шляхами з країнами Середземномор'я, а також межує з країнами Східної Європи. Через територію держави проходять транзитні магістралі з держав СНД до країн Європи. Це сприяє збільшенню частки послуг, зокрема транспортних, у зовнішній торгівлі України з країнами Європи [2].

Досліджуючи зовнішню торгівлю України послугами у 2018 році, можна відмітити, що у 2018р. експорт послуг становив 11854,8 млн.дол. США, або 110,6% порівняно із 2017р., імпорт – 5806,2 млн.дол., або 106,0%. Позитивне сальдо становило 6048,6 млн.дол. (у 2017р. також позитивне – 5238,2 млн.дол.). Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 2,04 (у 2017р. – 1,96). Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 232 країн світу [3].

Зростання ролі торгівлі послугами у зовнішньоекономічній діяльності забезпечує Україні позитивне сальдо торговельного балансу, на відміну від зовнішньої торгівлі товарами.

Провівши аналіз зовнішньої торгівлі послугами Тернопільської області у 2018 році можна зазначити, що у 2018р. експорт послуг становив 74260,4 тис.дол. США, імпорт – 8550,2 тис.дол. Порівняно з 2017р. експорт збільшився на 28,4 % (на 16446,5 тис.дол.), імпорт зменшився на 1,5 % (на 129,0 тис.дол.). Позитивне сальдо становило 65710,2 тис.дол. (у 2017р. також позитивне – 49134,7 тис.дол.). Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 8,69 (у 2017р. – 6,66) [4].

Зовнішньоторговельні операції послугами область здійснювала з партнерами із 105 країн світу.

Найбільшими експортними партнерами Тернопільської області були: Польща, Швеція, США, Індія, Нігерія, Німеччина, Швейцарія, Ганна. Частка країн ЄС у загальному обсязі експорту послуг становила 85,9%.

Найбільшими імпортними партнерами Тернопільської області були: Польща, Німеччина, Бельгія, Швеція. Частка країн ЄС у загальному обсязі імпорту послуг становила 89,3%.

Основними експортними послугами були: послуги для переробки товарів за кордоном, послуги автомобільного транспорту, послуги, пов'язані з освітньою подорожжю, комп'ютерні послуги, професійні та консалтингові послуги.

Основними імпортними послугами були: послуги автомобільного транспорту, послуги, пов'язані з подорожами, професійні та консалтингові послуги, комп'ютерні послуги, роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності

Таблиця 1

Географічна структура зовнішньої торгівлі послугами
Тернопільської області у 2018 році

	Експорт			Імпорт			Сальдо
	тис.дол. США	у % до 2017	у % до загального обсягу	тис.дол. США	у % до 2017	у % до загального обсягу	
Усього	74260,4	128,4	100,0	8550,2	98,5	100,0	65710,2
у тому числі							
Австрія	128,7	203,6	0,2	141,0	60,5	1,6	-12,3
Бельгія	396,1	138,2	0,5	894,3	182,0	10,5	-498,2
Білорусь	31,8	255,1	0,0	116,4	180,1	1,4	-84,7
Велика Британія	221,3	36,3	0,3	264,0	74,8	3,1	-42,7
Гана	1343,3	112,9	1,8	-	-	-	1343,3
Естонія	807,3	107,2	1,1	3,6	135,2	0,0	803,7
Єгипет	503,7	78,2	0,7	-	-	-	503,7
Зімбабве	182,8	115,8	0,2	-	-	-	182,8
Індія	1579,5	257,1	2,1	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Іспанія	58,1	566,3	0,1	87,8	57,1	1,0	-29,8
Конго	108,7	79,3	0,1	-	-	-	108,7
Латвія	232,0	101,7	0,3	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Литва	167,8	127,4	0,2	99,0	488,1	1,2	68,9
Молдова, Республіка	107,8	192,7	0,1	466,5	557,7	5,5	-358,7
Нігерія	1559,8	129,8	2,1	-	-	-	1559,8
Нідерланди	23,2	37,5	0,0	133,4	92,7	1,6	-110,2
Німеччина	1505,4	127,6	2,0	1631,7	134,2	19,1	-126,4
Польща	57075,9	145,7	76,9	2969,1	92,0	34,7	54106,8
Російська Федерація	392,0	128,4	0,5	169,0	119,5	2,0	223,0
Румунія	... ¹	... ¹	... ¹	150,2	240,3	1,8	... ¹
Словаччина	64,0	95,1	0,1	361,8	119,9	4,2	-297,9
США	1785,3	175,7	2,4	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Угорщина	... ¹	... ¹	... ¹	68,5	174,8	0,8	... ¹
Франція	721,2	151,6	1,0	47,0	100,9	0,5	674,2
Чехія	15,9	126,0	0,0	68,8	86,2	0,8	-52,9
Швейцарія	1428,9	145,2	1,9	38,7	878,6	0,5	1390,3
Швеція	2043,7	34,4	2,8	392,9	113,4	4,6	1650,8
Довідково:							
Країни СНД	591,5	51,3	0,8	752,2	259,3	8,8	-160,7
Країни ЄС	63828,8	129,6	85,9	7632,8	93,0	89,3	56196,0

¹ Дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України "Про державну статистику" щодо конфіденційності статистичної інформації.

Складено автором на основі даних Державної служби статистики України [4].

Роль міжнародної торгівлі послугами проявляється в тому, що вона є важливим сектором національного і світового господарства, відіграє важливу роль у розвитку людського капіталу, впливає на функціонування і розвиток матеріального виробництва, сприяє збільшенню вільного часу, створює можливості для повнішого задоволення і розвитку потреб людей і суспільства, є найважливішим елементом формування сучасної якості життя та забезпечує якість економічного зростання і підвищення конкурентоспроможності країни [5].

Нині Україна обрала європейський вектор у сфері торгівлі послугами і її основними та перспективними партнерами є країни ЄС. Для підвищення конкурентоспроможності послуг Тернопільської області на ринках країн ЄС необхідно збільшувати частку експорту наукоємних, інформаційних, інтелектуальних послуг, створювати ефективну систему державної підтримки експорту.

Список використаних джерел

1. Мангушев Д.В., Тимків Н.Я. Аналіз сучасного стану міжнародної торгівлі послугами України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Випуск 16. Частина 4. С. 30-33
2. Непрядкіна Н. В. Специфіка зовнішньої торгівлі послугами України з країнами Східної Європи. *Вісник харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2017. Випуск 6. С. 50-53
3. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/zed.htm (дата звернення: 25.10.2019).
4. Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Тернопільській області: веб-сайт. URL: <http://www.te.ukrstat.gov.ua/statinfoZDPB.html> (дата звернення: 25.10.2019).
5. Антонюк К.В. Визначальні фактори розвитку сучасної міжнародної торгівлі послугами. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 6. С. 46-51.